

АНАЛІЗ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ СВІТУ*

К. П. Павлова, магістрант

Національний університет кораблебудування, м. Миколаїв

Анотація. Проаналізовано обсяги експорту та імпорту країни у вартісному вираженні. Розглянуто стан зовнішньоторговельних операцій України з іншими країнами та товарну структуру експорту. Виявлено одну з причин зниження експорту. Досліджено тенденції розвитку зовнішньої торгівлі та запропоновано шляхи її активізації.

Ключові слова: експорт, імпорт, зовнішня торгівля, сальдо торгового балансу.

Аннотация. Проанализированы объемы экспорта и импорта страны в стоимостном выражении. Рассмотрено состояние внешнеторговых операций Украины с другими странами и товарная структура экспорта. Обнаружена одна из причин снижения экспорта. Исследованы тенденции развития внешней торговли и предложены пути ее активизации.

Ключевые слова: экспорт, импорт, внешняя торговля, сальдо торгового баланса.

Abstract. Analysis of exports and imports in value terms. The state of foreign trade operations of Ukraine and other countries of the commodity structure of exports. We found one of the reasons for decline in exports. The tendencies of the development of foreign trade and the ways of its activation.

Keywords: export, import, foreign trade, balance of trade.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Серед актуальних проблем в Україні є її від'ємне сальдо торгового балансу зовнішньої торгівлі, що означає перевищення імпорту над експортом. Насамперед це впливає на обсяг золотовалютних резервів, оскільки експортуємо та імпортуємо ми в іноземній валюті, то, відповідно, перевищення експорту над імпортом – є чистий приплив валюти в країну. В свою чергу, цей чистий приплив впливає на: зміцнення національної валюти, обсяги державного боргу (при позитивному сальдо країна може легше позичити на зовнішніх ринках, і розплачуватися за зовнішнім держборгом в іноземній валюті), інвестиційний клімат. Також це говорить про те що імпортні товари коштують дешевше на національному ринку від товарів виготовлених в Україні з відповідними наслідками для попиту на них.

**АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ
І ПУБЛІКАЦІЙ**

Вивчення проблем, які перешкоджають розвитку українського експорту, а також причини дефіциту торгового балансу України висвітлено в публікаціях Мельника Т.М., Вишнякова В.М., Гайдуцького П., Яцика Д., Паславської Н.Б.

МЕТОЮ даної статті є систематизація заходів щодо зменшення від'ємного сальдо зовнішньої торгівлі України, що ґрунтується на аналіз експортно-імпоротної діяльності вітчизняних підприємств.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

За даними статистики Україна посідає 145 місце серед 190 країн світу за сальдо торгового балансу.

Співвідношення експорту товарів і послуг до ВВП протягом останніх років коливається в межах 50–65 %. В Україні зазвичай фіксується дефіцит торгового балансу. Так, у період від 2001 р. до 2014 р. він в середньому склав 609,46 млн. дол., при цьому рекордно низький рівень спостерігався в 2008 р. – 2364,90 млн. дол., та найвищий показник був у 2004 р. – 688 млн. дол. (рис. 1).

Станом на січень 2014 р. дефіцит становив 142,8 млн. дол. При цьому імпорт склав 4531,40 млн. дол., а експорт 4388,60 млн. дол. За аналогічний період 2013 р. відповідні показники були рівні: зовнішньоторговельне сальдо дорівнював –2072,3 млн. дол.; імпорт 7797,4 млн. дол.; експорт склав 5725,1 млн. дол. (рис.2).

Як бачимо, у 2014 р. у вартісному вимірі імпорт знизився на 3266 млн. дол., а експорт на 1336,5 млн. дол. Негативне сальдо зовнішньої торгівлі зменшилось аж на 1351 %, що є позитивною тенденцією. Зовнішньоторговельні операції проводилися з партнерами з 180 країн світу. Обсяг експорту товарів до країн Європейського Союзу становив 36 % від загального обсягу експорту, до країн СНД – 24,5 %. Найсуттєвіші експортні поставки здійснювались у Російську Федерацію – 17 % від загального обсягу експорту, Туреччину – 7,5%, Єгипет – 6,5 %, Китай – 6,2 %, Польщу – 5,6 %, Італію – 4,4 %, Німеччину – 3,1 %.

В експортних поставках традиційно домінують чорні й кольорові метали та вироби з них, їх частка в експорті за 2013 р. склала 27,09 %, але відповідно до попереднього року їх експорт зменшився на 6 %. Частка експорту продовольчих товарів у 2013 р. склала 26,2 %, порівняно з 2012 р. вона зменшилась на 3,6 % (рис. 3).

* Стаття виконана під науковим керівництвом д-ра екон. наук, проф. В. Н. Парсяка.

На зменшення експорту на 614,6 млн. дол. в січні 2014 р. порівняно з січнем 2013 р. суттєво вплинуло зниження поставок вагонів залізничних і трамвайних – на 157,2 млн. дол. (на 81,6 %), азотних добрив – на 149,8 млн. дол. (на 74,4 %), прокату чорних металів – на 118,5 млн. дол. (на 19,4 %), олії соняшникової – на 59,5 млн. дол. (на 19,1 %), ячменю – на 22,3 млн. дол. (на 49 %). Збільшення експортних поставок відбулося за рахунок передільного чавуну – на 53,3 %, продуктів переробки нафти – на 47,9 %, вугілля кам'яного – на

34,6 %, пшениці – на 28,3 %, феросплавів – на 21,3 %, руд і концентратів залізних – на 20,1 %, кукурудзи – на 6,7 %.

Імпорт з країн Європейського Союзу становив 32,3 % від загального обсягу імпорту, з країн СНД – 39,6 %. Найбільші надходження здійснювались з Російської Федерації – 32,3 %, Китаю – 8,9 %, Німеччини – 7,4 %, Білорусі – 6,3 %, Польщі – 4,5 %, США – 3,2 % та Туреччини – 2,3 %.

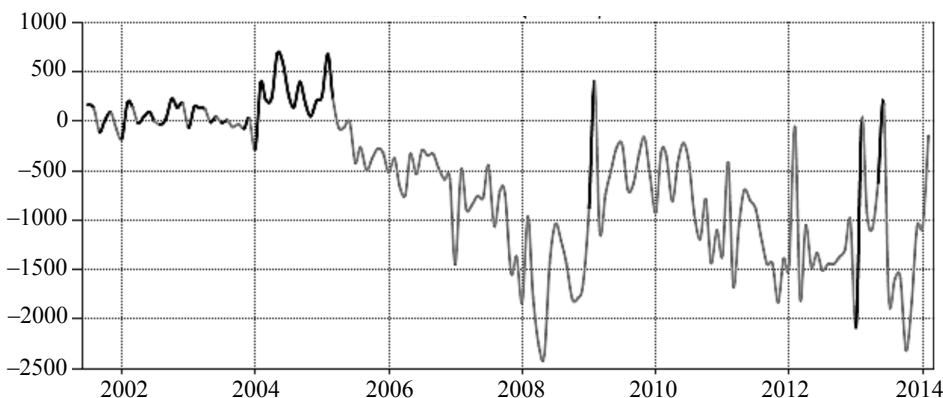

Рис. 1. Сальдо торгового балансу України [4]

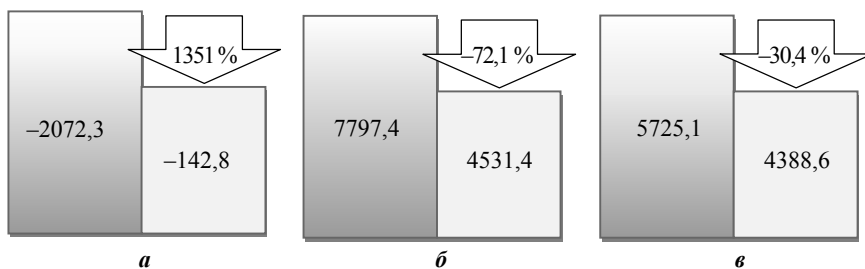

Рис. 2. Зовнішньоторговельний оборот України, станом на січень 2013–2014 рр., млн. дол.: а – торговий баланс; б – імпорт; в – експорт

Рис. 3. Товарна структура експорту України

Останнім часом крім перерахованих проблем, незважаючи на вигідне географічне розташування України додалося ще й торгово-економічне протистояння яке виникло внаслідок внесення 14 серпня 2013 р. митною службою Росії усіх українських імпортерів до переліку "ризикованих", що призвело до фактичної блокади поставок товарів з України до Росії. У ніч з 28 на 29 січня 2014 р. Росія посилила процедуру митного контролю. Про це заявила Асоціація міжнародних автоперевізників і Федерація роботодавців. Практично всі вантажі, що прямують з України до Росії, тепер підлягають повному перевірці. Перевізник за свій рахунок повинен вивантажити всю продукцію на кордоні. Там її зважать, перевіряють сертифікати відповідності. Вся процедура такого оформлення займає до 15 робочих днів. На початку квітня 2014 р. Росія заборонила імпорту українських цукерок, шоколаду і твердих сирів, а також заблокувала транзит українського цукру до Середньої Азії [3].

Зважаючи на наведені факти, необхідно приділити увагу саме експортній діяльності, яка допомагає розширити міжнародні ринки збуту та покращити конкурентоспроможність товарів, перетворити підприємства у надійних експортерів, спрямувати ресурси у високопродуктивні галузі та збільшити величину високотехнологічних продуктів у експортній структурі. Головним поштовхом є вибір Україною вектору руху до Європи, для цього потрібно всі зусилля спрямувати на підвищення якості українського продукту. Адже сам

факт підписання Угоди про Асоціацію з ЄС значно підвищить інвестиційну привабливість та приток прямих іноземних інвестицій, що дасть змогу Україні врівноважити від'ємний торговельний баланс з ЄС. Український товаровиробник буде прагнути зайняти місце на європейському ринку, а край важливою вигодою від співпраці з ЗВТ є можливість модернізації власного застарілого обладнання імпортом за більш дешевою ціною. Отже, перш ніж одержати вигоду від ЗВТ з ЄС потрібно вкласти у вітчизняне виробництво чимало коштів та сил. Тому в нинішніх умовах підприємства повинні не тільки зберігати свій потенціал, якість та асортимент товарів на досягнутому рівні, але й удосконалили його.

ВИСНОВКИ

1. Україна тісно співпрацює на світовому ринку з багатьма країнами, тому важливим для неї є питання здійснення зовнішньоекономічної діяльності, в першу чергу експортної. Вона має від'ємне сальдо зовнішньоторговельного балансу, що впливає на розвиток економіки держави загалом, на стан платіжного балансу та, зрештою, на добробут населення. 2. Велика частка експорту України припадала на Російську Федерацію, та, зважаючи на політичні події, вона значно зменшилась, тому в даній статті було запропоновано розширити обсяги збуту продукції в країні ЄС шляхом удосконалення вітчизняного виробництва та підвищенням конкурентоспроможності товарів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- [1] Державна служба статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
- [2] Колінець, Л. Аналіз стимулювання експорту в Україні та шляхи його покращення [Електронний ресурс] / Л. Колінець. – Режим доступу: <http://kolinets.pp.net.ua/publ/1-1-0-3>.
- [3] Попова, М. Россия возобновляет торговую войну [Електронний ресурс] / М. Попова // Режим доступу: <http://biz.liga.net/all/all/stati/2699106-zachem-rossiya-vozobnovlyaet-torgovuyu-voynu.htm>.
- [4] Trading economics [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tradingeconomics.com/ukraine/balance-of-trade>.